

Beste donateurs,

Helaas is er heel droevig nieuws over twee van onze pensioenpaarden, Jane en Baltimore. Per e-mail heb ik de donateurs die over e-mail beschikken al bericht. U ontvangt het nieuws hierbij.

21 november, op zaterdag, at Jane weinig en was stilletjes. Te stil. Zondags ging het ook niet goed met eten en heb ik dierenarts Douwe Dijkman gebeld. Jane had knobbels onder haar kaak en Douwe's diagnose was: droes. Droes komt heel weinig voor bij oude paarden. Vaak zijn ze als veulen of jong paard al in aanraking gekomen met de ziekte en er daarna immuun voor geworden. De oorzaak is een besmetting met een streptococcen bacterie. Het kan zijn dat een van onze paarden drager is van de ziekte, bij 10% van alle paarden komt dat voor. Dat paard heeft zelf geen last maar kan de ziekte overbrengen. En of het immuunsysteem van Jane was de ziekte 'vergeten' of haar weerstand was te laag geworden. De symptomen zijn (hoge) koorts, abcessen in de hals en weinig of geen eetlust. Een paard is bij droes duidelijk ziek. Zodra het paard de symptomen vertoont, wordt er bij voorkeur geen antibiotica gegeven. De abcessen moeten liefst zo snel mogelijk rijpen en doorbreken en antibiotica onderdrukt dat proces. Wel kreeg Jane direct een pijnstillende injectie en daarna twee maal per dag een dosis pijnstillers die we met een spuitje in haar keel spoten.

Na drie dagen at Jane al bijna niets meer. Alleen stukjes appel of wortel en een heel klein beetje kuil. Slobber, Subli, of muesli, zo dol als ze daar op was in goede gezondheid, ze taalde er nu niet naar. Iedere dag namen we haar temperatuur op, iedere dag had ze koorts. Die lag altijd rond de 39 graden. We hoopten dat de abcessen na een paar dagen door zouden breken, want daarna knapt een paard snel op, maar dat gebeurde niet.

Dag na dag maakten we ons meer zorgen, want ze at helemaal niets meer. Een enkele boterham was alles...Wel dronk ze. Ze liet haar drinkbakje vollopen met water, schudde daar hevig haar bekje in. Dat deed ze de laatste dagen zoveel en zo vaak dat er liters water in haar stal terecht kwamen. En Jane vermagerde per dag. Woensdag, 2 december kwam Douwe Dijkman voor de derde keer. Weer kreeg ze een extra pijnstillende injectie en we namen het besluit dat, wanneer ze vanaf dat moment niet snel opknapt en zou gaan eten, Jane euthanasie zou krijgen. Donderdagochtend belde Karin Engelman, onze vaste verzorgster, dat Jane het benauwd had. Jane was er slecht aan toe. De abcessen waren nu doorgebroken, er kwam pus uit haar neus, maar haar conditie was die nacht alleen maar verder hard achteruit gegaan. We namen het besluit om Jane te euthanaseren..

Jane, bijna 31 jaar oud, was een pensioenpaard van 'de eerste generatie'. Na Berthus en Quido was zij het derde paard van de voormalige Leeuwarder Manege, dat in december 2005, nu tien jaar geleden, werd opgenomen in de stichting. Voor mij persoonlijk is ze een heel bijzonder paard. Op Jane kreeg ik mijn eerste rijles. Zij was het paard dat mij, die eerste keer in mijn leven dat ik in het zadel zat, het gevoel gaf: Dit is het! Hier hoor ik thuis! Jane heeft mij voorgoed tot paardenliefhebber gemaakt. Ze was een geweldig paard voor beginnende ruiters. Betrouwbaar, gehoorzaam, geduldig, lief en evenwichtig. Op Jane kon je vertrouwen. Haar vaste vriendinnen waren toen al Tarzan, waar ze jarenlang naast stond in haar stand, en Ginger. En haar grootste vriend was Berthus. Onze Berthus, 'de stichter van het bedrijf'.

Jane heeft samen met Berthus en Quido - en met Tarzan en Ginger die in januari 2007 met pensioen gingen - alles meegemaakt wat in tien jaar is opgebouwd. Bij de verhuizing in september 2007 van de manege naar het adres van boer Hotsma in Wergea, een paar kilometers lopen met zijn vijven achter elkaar, liep ze als nummer twee in de rij. Berthus als kuddeleider dapper voorop, maar Jane, 'het geheime wapen van de kudde', als de sterke merrie, er direct achter aan. Wij wisten dat wanneer Berthus toch even aarzelde om een nieuwe stalruimte binnen te stappen, Jane het initiatief zou overnemen en dan voorging. En net zo ging het bij de verhuizing met een vrachtwagen naar Beetgumermolen zes weken later. Berthus twijfelde of het wel verstandig was die vreemde vrachtwagen in te stappen en stond stil op de loopplank. Jane liep in het volle vertrouwen dat het goed zou komen rustig naast hem door en bracht Berthus weer op gang.

Jane was het paard dat ieder nieuw pensioendier dat er bij kwam het snelste accepteerde. De moeder

van de kudde. Jane was altijd de eerste om de nieuwkomer hartelijk te poetsen. Ze had al die jaren een hoge plaats in de hiërarchie. Ze hoefde nooit te imponeren om haar positie te bewijzen. Haar evenwichtigheid en haar vriendelijkheid maakten dat ieder paard graag in Jane's gezelschap was. Jane was een paardenpaard en een mensenpaard. Want voor mensen was Jane net zo vriendelijk en lief. Opgewekt, nooit slecht gehumeurd en altijd in voor een aai of een liefkozing. Ze heeft tien jaar van haar dikverdiende pensioen kunnen genieten, Jane, onze pensioenkampioen. En alle pensioenpaarden en wij hebben van haar genoten. Iedere dag. Tien lange heel erg goede jaren met een volwaardig paardenleven. Die waren er, gelukkig. Maar afscheid nemen blijft altijd moeilijk. Lieve Jane was een hele grote vriendin, voor onze paarden en voor ons.

Volkomen onverwacht vond ik zondagmiddag, 6 december, Baltimore helemaal bezweet liggend in zijn stal. Mijn eerste zorg was: niet nog een besmetting met droes. Maar daar leek het niet op. Geen knobbels onder zijn kaak en zijn temperatuur was 36.4 graden. Een te lage temperatuur. De ondergrens van de lichaamstemperatuur voor een paard ligt op wat meer dan 37 graden. Dierenarts Douwe Dijkman heeft Baltimore onderzocht en hem een meflosyl injectie (pijnstiller en ontspanner) gegeven. We hebben het effect even afgewacht, maar Baltimore ging weer liggen. In de loop van de middag leek het beter te gaan. Rond 17.00 uur kon ik hem, terwijl hij in een normale houding lag, voorbenen onder de borst, een halve bak slobber geven en hij begon regelmatig wat kuil te eten. Maar om 20.00 uur, Baltimore stond weer overeind, trilde zijn hele achterlijf en gutste het zweet uit zijn manen. Zijn temperatuur was onder de 36 graden gedaald. Douwe Dijkman is voor de tweede maal op bezoek gekomen, heeft Baltimore opgevoeld, er was wat mest, en heeft hem weer een injectie met meflosyl toegediend. In Baltimore's darmen was een harde plek te voelen. Met Douwe is afgesproken dat we voor 24.00 uur contact zouden hebben. Ik had besloten de nacht in de stallen te blijven zodat ik continu oog op Baltimore kon houden. Ieder half uur zag ik hoe het met hem was. Een groot deel van de nacht bleef Baltimore's situatie bijna hetzelfde. Hij stond, draaide af en toe en wisselde van het ene been op het andere. Rond 4.00 uur liep het zweet weer uit zijn manen, maar hij ging niet liggen. Duidelijk werd in de loop van de nacht dat er geen verbetering in zijn situatie kwam. Om 7.00 uur op 7 december belde Douwe en spraken we af dat Baltimore euthanasie zou krijgen. Vermoedelijk had Baltimore een extreem zware darmverstopping. Karin Engelman, onze vaste verzorgster, was er voor 7.00 uur. Zij heeft Baltimore naar de grote stal waar Jane stond gebracht. Toen Douwe kwam was Baltimore net gaan liggen in die stal, een teken dat hij de strijd op ging geven. Direct daarna is Baltimore geëuthanaseerd.

Alles kan, maar het is niet helemaal te bevatten dat in vier dagen, zo kort na elkaar, twee paarden overlijden. Baltimore was kerngezond. 31 jaar oud, maar in een zodanige conditie dat je er bijna vanzelfsprekend vanuit ging dat er nog jaren bij zouden komen. Deze maand was hij vijf jaar met pensioen en in al die jaren hebben we maar eenmaal de dierenarts voor hem moeten bellen. Hij had een rotstraal infectie. Die was na een korte behandeling snel genezen. Baltimore was met Paddy, die in november 2014 overleed, de eerste pensioengeneratie van *Manege Waarland*. In december 2010, allebei 26 jaar oud, kwamen ze bij ons. Baltimore voelde zich direct thuis in onze stallen, bij hem is er nooit een moment van onwennigheid geweest. En voor Paddy was hij haar houvast 'in den vreemde'. Paddy had de eerste dagen meer moeite met de nieuwe situatie. Paddy bleef tot haar dood zijn vriendinnetje. Baltimore ging altijd speels, lief en wat plagerig met haar om. Ginger en Irma waren de andere merries waar Baltimore graag mee poetste en optrok. En sinds de komst van Jordan was dat zijn grote vriend. Net als voor de paarden van de voormalige *Leeuwarder Manege* besef je ook voor de paarden van *Manege Waarland* wat een zegen het is dat ze met hun kameraden, die ze jarenlang kennen, samen oud kunnen worden. Paarden houden van paarden, ze gaan nieuwe vriendschappen aan, maar ze vergeten hun oude vrienden niet. Baltimore had duidelijk zijn voorkeuren in zijn vriendschappen met paarden. En zijn eigen karakter. "Hij woont het liefst vrijstaand" zeiden we altijd. Buiten in de bak of wei kon hij het met ieder paard vinden. Maar op stal hield hij zijn territorium in de gaten: als er een ander paard te dicht langs zijn stal liep, stak hij gauw het hoofd over de staldeur heen en probeerde even of hij ze in hun achterwerk kon bijten... Voor mensen was Baltimore door en door een lieverd. Een echt knuffelpaard. Even door zijn manen raggen, zijn hoofd op je schouder en ondertussen likte Baltimore je hand. Het was een vast dagelijks ritueel en een genoegen voor beiden. Er waren hem vijf hele goede pensioenjaren gegeven, kerngezond. Met zijn oude en met nieuwe kameraden. De welverdiende goede oude dag die ieder manegedier toekomt. Dat het afscheid ooit komt, weten we, maar gelukkig niet wanneer. Onze lieve Baltimore is niet meer.